

УДК 355.43

Т.А. Сутюшев<sup>1</sup>, В.А. Шайтанов<sup>2</sup>, С.П. Хань<sup>1</sup><sup>1</sup>Академія внутрішніх військ МВС України, Харків<sup>2</sup>Служба безпеки України, Київ

## РЕЗУЛЬТАТИ АНАЛІЗУ ОСОБЛИВОСТЕЙ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ РОЗВІДУВАЛЬНО-ПОШУКОВИМИ ТА ПОШУКОВО-УДАРНИМИ ДІЯМИ ВНУТРІШНІХ ВІЙСЬК З ЗАСТОСУВАННЯМ АВІАЦІЇ

За результатами польових та повітряно-польових досліджень і навчань наведено результати аналізу особливостей системи управління розвідувально-пошуковими та пошуково-ударними діями формувань внутрішніх військ з залученням авіації в ході спеціальної операції, спрямованої проти незаконних збройних формувань.

**Ключові слова:** пункти управління, органи управління, розвідувально-пошукові дії, пошуково-ударні дії.

### Вступ

**Постановка проблеми.** Світовий досвід вирішення внутрішніх збройних конфліктів (ВЗК), а також досвід польових, повітряно-польових досліджень і навчань, проведених за останній час фахівцями внутрішніх військ (ВВ) МВС України, свідчить про необхідність вдосконалення системи управління при проведенні військових та військово-спеціальних заходів. Слід зауважити, що це набуває особливу важливість при проведенні розвідувально-пошукових та пошуково-ударних дій з залученням авіації в ході спеціальної операції (СО), спрямованої проти незаконних збройних формувань (НЗФ). З урахуванням того, що на сьогодні формування ВВ МВС України не мають практичного бойового досвіду в веденні подібних дій, виглядає актуальним складання та оцінка емпіричної моделі організації і функціонування системи управління такими діями саме за даними польових, повітряно-польових досліджень та навчань. Складанню емпіричної моделі, а на її підставі і теоретичної моделі, має значно сприяти визначення та аналіз особливостей процесів організації і функціонування системи управління зазначеними діями з залученням авіації. Все це допоможе вирішити в першу чергу такі питання, як: раціональний склад органів та пунктів управління, порядок їх висування в район СО, а також розташування і пересування в ході ведення операції.

**Аналіз останніх досліджень і публікацій.** Питанням управління формуваннями ВВ МВС України в ході підготовки та проведення заходів спеціального характеру було присвячено за останні п'ять років декілька науково-дослідних робіт з проведенням практичних дослідницьких заходів, а також публікацій в наукових виданнях. Серед зазначених заходів слід відзначити дослідницькі тактико-спеціальні навчання, що були проведені у травні 2008 року на базі Кримського Територіаль-

ного командування ВВ МВС України, на яких досліджувались в режимі командно-штабних дій особливості роботи військового органу управління тимчасового об'єднаного угруповання військ (ТО-УВ) в ході, підготовки та проведення СО, спрямованої проти НЗФ, що діють на тлі масових заворушень [1]. Однак питання управління розвідувально-пошуковими та пошуково-ударними діями підрозділів ВВ предметно в цьому заході не розглядались. Заслужують уваги публікації теоретичного характеру за проблематикою управління ВВ [2, 3] та практичної спрямованості [4]. Однак зазначені питання в них предметно теж не розглядались, хоча в останньому джерелі згадується залежність вдосконалення способу, що пропонується в статті, від наявності раціональної системи управління зазначеними діями.

**Метою статті** є наведення результатів аналізу особливостей системи управління розвідувально-пошуковими та пошуково-ударними діями формувань ВВ з застосуванням авіації військ.

### Виклад основного матеріалу

За останній час, як вже згадувалось вище, за участю фахівців ВВ була проведена серія науково-дослідницьких заходів у формі навчань, польових та повітряно-польових досліджень. Останні з них були проведені двічі у 2010 році з використанням як розвідувальної безпілотної авіації, так і вертолітної авіації ВВ у спільних СО, спрямованих проти умовних підрозділів сил спеціальних операцій (ССО) та НЗФ.

Практичні дослідження можливостей використання розвідувальних безпілотних літальних апаратів (БЛА) з протидії підрозділам ССО, націлених на об'єкт, тимчасово взятий під охорону підрозділом ВВ, показали:

- при обмежених можливостях системи безпосереднього та передового охоронення об'єкту роз-

відувальний БЛА малого радіусу дії може вирішувати розвідувальні завдання не тільки з виявлення та розпізнання, але й з ідентифікації противника на підступах до об'єкту, що крім іншого, необхідно для процедури документування, яке проводить слідчо-оперативна група;

- з моменту виявлення, розпізнання та ідентифікації противника за допомогою БЛА проблема забезпечення прихованого (без використання засобів радіозв'язку), управління силами передового охоронення об'єкту для здійснення їх перегруповання може бути ефективно вирішена умовними еволюціями цього літального апарату без втрати відеоконтролю з його борту за районом тактичних дій сторін;

- пункт управління БЛА доцільно розташовувати в районі сил передового охоронення об'єкту, а в складі органу управління БЛА необхідно, крім льотчика-оператора, мати його помічника, навченого функціям авіа навідника, який повинен мати безпосередній зв'язок як зі старшим передового охоронення об'єкту, так і командиром підрозділу ВВ, який відповідає за охорону об'єкту в цілому.

Слід зауважити, що наведені положення в значній мірі визначались можливостями аеродинамічної, конструктивно-силової, об'ємно-масової компоновок та розвідувального обладнання випробуваного зразка БЛА ("Авіа-1РЕ").

Стосовно особливостей організації і функціонування системи управління СО з застосуванням вертолітної авіації військ, то їх визначенню і дослідженню були присвячені останні повітряно-польові дослідження, що були проведені в червні 2010 року на базі авіаційної частини ВВ МВС України. На наш погляд, процеси організації і функціонування системи управління СО, в першу чергу, мають бути спрямовані на чітке виконання завдань кожного із етапів підготовки та ведення операції, а саме: на підготовчому етапі – розвідувально-пошукових завдань з метою інформаційного забезпечення оперативного планування СО; на першому етапі СО – розвідувально-пошукових та пошуково-ударних завдань з метою досягнення інформаційної переваги; на другому етапі СО – пошуково-ударних завдань з метою захоплення оперативної ініціативи і остаточного порушення системи режимних заходів противника; на заключному етапі – завдань з зачищення району СО. На цих дослідженнях, крім іншого, вирішувались окремо питання раціоналізації структури системи управління розвідувально-пошуковими та пошуково-ударними діями та коректувались завдання її елементів. Ці дослідження показали наступне:

1. Командний пункт (КП) ТОУВ, яке проводить СО, доцільно розташувати поза межами її району на відстані 3 – 10 км від зовнішньої межі смуги еше-

лону ізоляції (рис. 1). Відстань визначається на підставі вимог забезпечення певного візуального контролю за районом СО, виключення вогнювого поразення КП сучасними засобами ближнього бою, що можуть бути на оснащенні НЗФ, часу, потрібного для забезпечення адекватного захисту або згортання та передислокації КП на випадок реалізації загрози прориву НЗФ в його напрямку, і крім іншого, радіусом впливу їх мобільних засобів РЕБ, наявність яких в них не можна виключати. При виборі місця розташування КП ТОУВ необхідно враховувати особливості взаєморозташування межі території району надзвичайного стану та його комендатури, лінії державного кордону та регіональних і місцевих органів управління Державної природної служби, а також елементів системи управління ОСШР на випадок їх зосередження та розгортання в передопераційному районі СО.

2. Допоміжний пункт управління (ДПУ) як елемент КП доцільно розташовувати з дотриманням вимог ретельного інженерного обладнання та маскування в районі так званої ключової ділянки смуги ешелону ізоляції (ЕІ), якомога ближче до пріоритетного об'єкту пошуку розвідувально-пошукових груп (РПГ) пошуково-ударного ешелону (ПУЕ). В ході повітряно-польових досліджень ДПУ після певного періоду тактичних дій сторін з визначенням ключової ділянки смуги ЕІ був висунутий до неї на відстані 1,5 км (рис. 1). Така відстань забезпечувала чіткий візуальний контроль за виводом повітряної компоненти ПУЕ, а саме – пошуково-ударної групи (ПУГ) на об'єкт впливу (рис. 1), [4, рис. 1] з проміжку зазначеної ділянки. Процес виводу ПУГ на об'єкт впливу під час досліджень достатньо дрібно був наведений у [4].

3. Пункт управління групи авіації як елемента оперативного шикуння ТОУВ доцільно розташовувати на базі КП ТОУВ. На ДПУ окремим його елементом має бути надана група управління авіації (ГУА). Розташування ГУА на ДПУ забезпечує її ефективну взаємодію як з ключовими елементами ЕІ та ПУЕ, так і екіпажем (екіпажами) вертолітної авіації військ та авіанавідником під час впливу на пріоритетний елемент НЗФ. Робоче місце авіа навідника має розташовуватись якомога ближче до цього елемента з забезпеченням можливості оцінки результату його поразення після нанесення авіа удару перед висадкою ПУГ. В ході повітряно-польових досліджень авіа навідник проводив цілевказування екіпажу і оцінювання результатів авіаудару з відстані до 250 м від пріоритетного елемента об'єкту удару – пункту управління керівника бойового злагодження НЗФ (рис. 2).

4. Управління розвідувально-пошуковими діями, тобто діями наземної компоненти ПУЕ, а саме

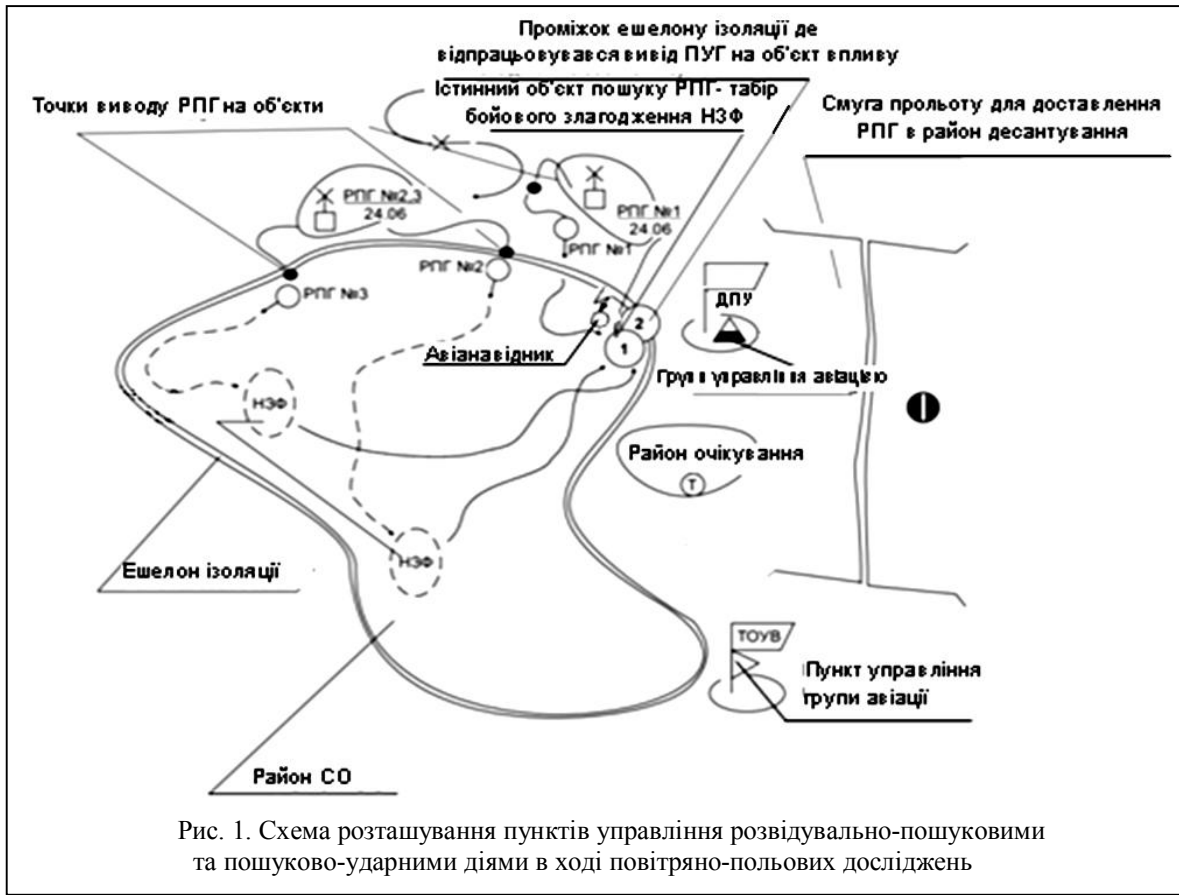


Рис. 1. Схема розташування пунктів управління розвідувально-пошуковими та пошуково-ударними діями в ході повітряно-польових досліджень

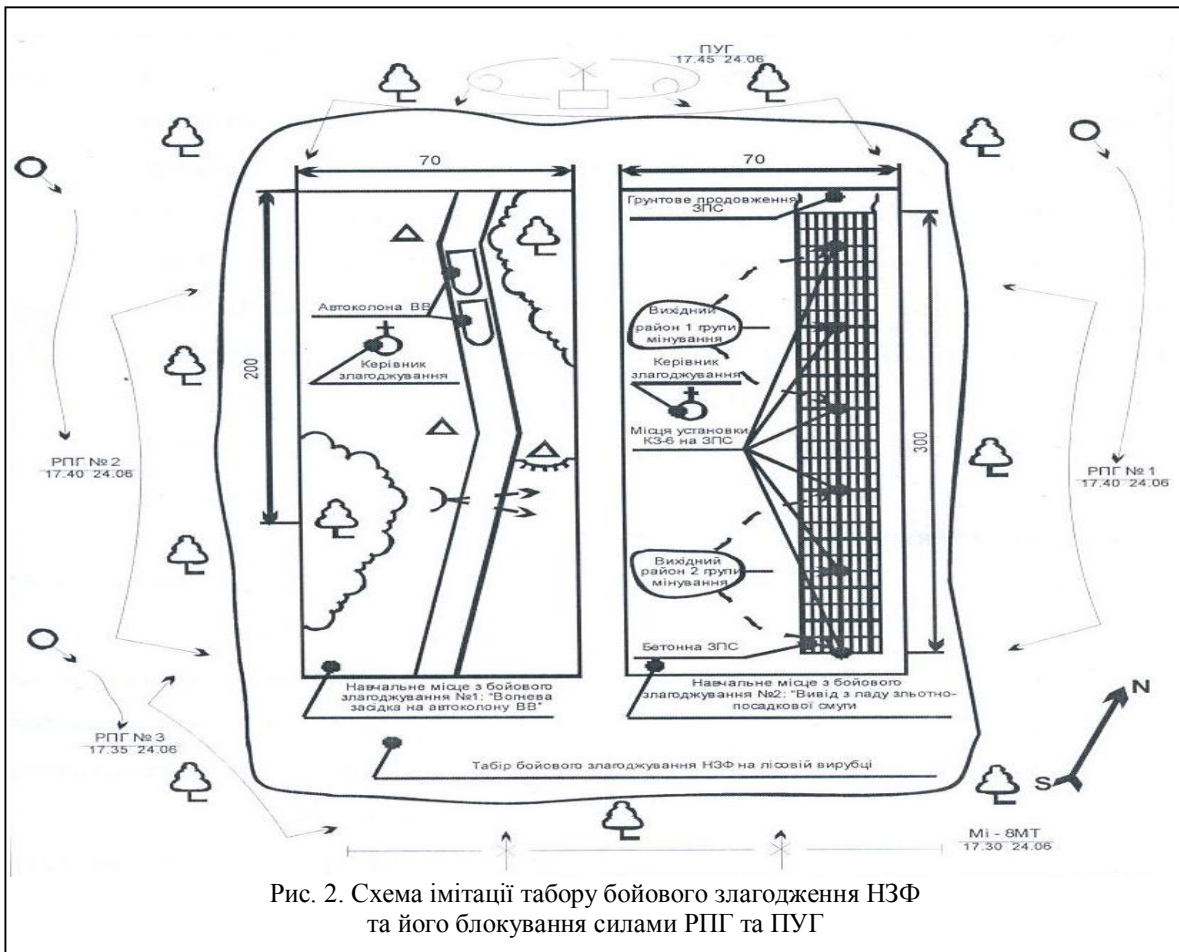


Рис. 2. Схема імітації табору бойового злагодження НЗФ та його блокування силами РПГ та ПУГ

РПГ, доцільно здійснювати з повітряного пункту управління (ППУ), а при його відсутності – з борту вертольоту (вертольотів), призначеного (призначених) для виводу з початку РПГ на об'єкти розвідки, а потім за їх викликом і виводу ПУГ на виявлені зазначені об'єкти. Особливістю такого управління буде режим функціонування його пункту, або польотний (з борту), або наземний (теж з борту) в районі очікування біля ключової ділянки смуги ешелону ізоляції. Раціональним безпосереднім посадовим представництвом управління розвідувально-пошуковими діями виглядає начальник розвідки ТООУ.

5. Управління діями сил ізоляції та пошуково-ударними силами на ключовій ділянці смуги ЕІ під час виводу ПУГ на об'єкт впливу, представникам командування цих сил доцільно здійснювати з одного пункту. Під час повітряно-польових досліджень це відбувалось з пункту розташування розрахунку РЛС (модифікована РЛС 1РЛ-133), який контролював проміжок ЕІ під час виводу з нього ПУГ на об'єкт впливу. Сумісне розташування представників командування зазначеними силами, крім іншого, сприяло чіткості передання повноважень відповідальності за означений проміжок, після убиття ПУГ.

Наведені особливості та положення базуються не тільки на результатах проведених повітряно-польових досліджень, але й на поглядах фахівців різних силових відомств, що були ними надані з позицій експертів з розглянутих питань.

### Висновки

Отримані результати проведених повітряно-польових досліджень є ще одним кроком на шляху

розроблення вихідних емпіричних основ теорії спеціальної операції, а саме з накопичення та узагальнення емпіричних фактів з питань управління розвідувально-пошуковими та пошуково-ударними діями внутрішніх військ з застосуванням авіації. Подальше дослідження в цьому напрямі планується провести з метою остаточного визначення поглядів на раціональний склад органів та пунктів управління розвідувально-пошуковими та пошуково-ударними діями в ході СО спрямованої на припинення ВЗК.

### Список літератури

1. Довбня В.В. Огляд проведення дослідницького тактико-спеціального навчання. Головне Управління Внутрішніх військ МВС України. – *Ресур.* №3/11-1275 від 06.06.2008 р.
2. Орлов М.М. Існуюча система управління внутрішніми військами: необхідність та напрямки її удосконалення / М.М. Орлов // *Честь і закон – Х.: Академія внутрішніх військ МВС України.* – 2010. – № 4. – С. 9-17.
3. Кириченко І.О. Оперативне застосування та тактика дій внутрішніх військ: навч. Пос. / І.О. Кириченко, О.М. Шмаков та інші. Х.: Військ. ін-т ВВ МВС України, 2005. – 564 с.
4. Сутюшев Т.А. Спосіб виводу пошуково-ударної групи на об'єкт впливу з проміжку ешелону ізоляції в ході спеціальної операції, спрямованої проти незаконних збройних формувань / Т.А. Сутюшев / *Системи озброєння та військова техніка.* – 2010. – № 3. – С. 185 – 188.

Надійшла до редколегії 1.03.2011

**Рецензент:** д-р військ. наук, проф. І.О. Кириченко, Академія внутрішніх військ МВС України, Харків.

### РЕЗУЛЬТАТЫ АНАЛИЗА ОСОБЕННОСТЕЙ СИСТЕМЫ УПРАВЛЕНИЯ РАЗВЕДЫВАТЕЛЬНО-ПОИСКОВЫМИ И ПОИСКОВО-УДАРНЫМИ ДЕЙСТВИЯМИ ВНУТРЕННИХ ВОЙСК С ПРИМЕНЕНИЕМ АВИАЦИИ

Т.А. Сутюшев, В.А. Шайтанов, С.П. Хань

*По результатам полевых и воздушно-полевых исследований и учений приведен анализ особенностей системы управления разведывательно-поисковыми и поисково-ударными действиями формирований внутренних войск с привлечением авиации в ходе специальной операции, направленной против незаконных вооруженных формирований.*

**Ключевые слова:** пункты управления, органы управления, разведывательно-поисковые действия, поисково-ударные действия.

### RESULTS OF ANALYSIS OF FEATURES OF CONTROL SYSTEM BY RECONNAISSANCE-SEARCHING AND SEARCHING-SHOCK ACTIONS OF INTERNAL TROOPS WITH THE USE OF AVIATION

T.A. Sutyushev, V.A. Shaytanov, S.P. Khan

*As a result of the field and air-field researches and studies the analysis of features of control system by the reconnaissance-searching and searching-shock actions of formations is resulted from troops with bringing in of aviation during the special operation, directed against the illegal armed formations.*

**Keywords:** management points, management organs, reconnaissance-searching actions, searching-shock actions.